

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiariam reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 3. De Justitiæ Virtute.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](#)

Iut sepius juventi, dixeris, egeris, commemoratio. Quartum est
iustitiam tuam ~~meritis~~ ad alios: per hunc enim suppletur experientiae defe-
Resp. 1. tia; hinc Salomon Prov. 3. dixit: *Si dilexeris audire, Sa-*
chum et iusticiam. Et clarius Eccl. 8. *Narratio seniorum non te pra-*
cedam hinc; ijs enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipso
st neglegit. *Et in tempore necessitatis dare responsum.*
Quoniam est Librorum lectio: quod medium Aristoteles Ale-
xandrinus valde suavitatem dicens: Annales Patrum discute, inde eni-
mā *quatuor* suavitatem dicens: *Acta præterita dant certum*
actuorum exempla extrahere, quia acta præterita dant certum
documentum in futuris. Hinc Rex Alphonsus interroga-
nām electi, quibus Consiliariis maximè delectaretur? Libris re-
nem, & apudit, à quibus sine metu, sine gratia, quæ nō sse cuperet,
camen, quæ soluerit. Sextum est Lingua custodia, per hanc enim fit, ut
videlicet magis delectet, quam loqui, sicque verificetur illud
Prov. 5. audiens sapiens sapientior erit. Hinc idem Salo-
ninus Prov. 20. dixit: *Qui moderatur labia sua, prudentissi-*

§. III.

De Justitiæ Virtute.

I. Pro meliori intelligentia hujus tituli notandum est
justitia nomen à justo & jure derivari, quia Justitia facit ju-
stum. Dicitur autem justum, & per Syncopen jus, quod est
discretum & commensum suæ regulæ; unde ea virtus, quæ
dicitur hanc commensam rationem cum sua regula justitia di-
citur. Quoniam verò triplex est regula, cui se conformare
debent humanæ actiones, scilicet recta cuiusvis hominis ra-
tio, lex Superioris, & denique bonum particulare cuiusvis
hominis. Hinc triplex quoque Justitia exurgit. Et primæ
volum regula debent omnes virtutum actiones conforma-
re, unde ut sic Justitia complectitur omnes virtutes, & boni
hominis hoc sensu Justi à S. Scriptura, & SS. Patribus va-
lentur. Ex secunda regula justitia legalis oritur, quæ qui-
dem aliquo modo ad hanc, de qua nunc agetur, Justitiam spe-
ciat, sed minus propriè, ut infra dicetur. Ex tertia tandem
regula Justitia particularis exurgit, de qua hoc loco sermo-
nit, atque adeo.

II. Q. 1. *Quid de Justitia Virtute præcipue sciendum*

Z 4

ft 2

Si: Resp. sequentia præcipue. 1. Quid sit. 2. Quid sit. 3. Quod sit fundamentum illius. 4. Quod subiectum sit. 5. Quæ virtus illi sint opposita. 6. Quam obligationem habent secum hæc virtus; ad quas quæstiones breviter hoc respondebitur; nam fusior discessio ad Theologos tam rales, quam Scholasticos pertinet.

*III. Q. 2. Quid sit iustitia? Resp. esse virtutem ralem, quæ jus suum unicuique tribuit; per jus autem loco intelligitur actio, vel omissionis actionis præstanda, qui titulum habet ad talem actionem vel omissionem alterius exigendam; qui quidem titulus *Ius activum*, sicutum vel omissionis præstanda *Jus passivum* appellatur. Ex qua definitione patet objectum materiale Justitiae non esse speciem humanos, sed actiones ad Personam à se distinctam spectantes, formale vero objectum esse honestatem ex equalitate inter *Jus activum* & *passivum* procurata re lucentem; per hanc enim ipsa Justitia à *Justitia legali*, aliusque virtutibus moralibus distinguitur. Ac propter hanc æqualitatem *Justitia* dicitur *medium rei*, & non *medium rationis*, ut aliæ virtutes respicerent; quia licet debeat in exercitio etiam intendere ipsam honestatem operantis (in qua intentione media ratio nis consistit) hac tamen medietatem non contenta insuper ad medietatem realem ponendam tendit, dum que minus, neque plus, quam alterius *jus activum* requiri præstare facit.*

*IV. Q. 3. Quotuplex sit iustitia? Resp. 1. Partesjectivas seu Species Justitiae esse duas præcipue, *commerciam* scilicet, & *distributivam*, quæ in hoc distinguuntur, quod illa respiciat jus alteri debitum secundum proportionem & æqualitatem Arithmeticam, non attendendo ad operitatem Personarum contrahentium, sed ipsius duotaxationis pretium; ista vero respiciat jus alteri debitum secundum proportionem & æqualitatem Geometricam, prout scilicet personarum Personarum conditio requirit. Resp. 2. Partes iugiales Justitia itidem duas esse, scilicet *facere bonum*, id est *jus suum alteri reddere*; & *declinare à malo*, id est, à jure alterius violando positiva voluntate abstinere. Resp. 3. Partes potentiales Justitiae duplices generis dari; nam aliqua vera Justitia deficiunt defectu æqualitatis vel alterius.*

Qomodo tales sunt Religio, Pietas, Justitia Legalis, (seu virtus, subiectum Patriæ seu communitati jus suum tribuit) Observantia, rationem, cum neque Deo, nec Patriæ, nec Parentibus, nec excellenti- ter hoclo bus Perlouis debitum cultum condigne exhibere possimus; Iustitia vero legalis etiam defectum alteritatis habeat, eò quod pars communitatís propriè non sit distincta ab ipsa communitate. Aliæ vero deficiunt ex debiti legalis defectu angore Iustitiae quia videlicet vel omnino non pariunt ob- ligacionem in altero, vel certe non talem, quæ ex stricto Ju- stitiae alterius oriatur, sed tantum ex decentia quādam & hono- rabilitate ornam. Et tales sunt Gratitudo, Vindicatio, Veraci- ty, Affabilitas, Eutrapelia, Liberalitas, Magnificentia, &c. Ex eis aliq. de quibus in Theologia Ascetica aliquid insinua- sum est.

V. Q. 4. *Quod sit fundamentum Iustitiae?* Resp. Hoc fundamentum non aliud esse, quam Dominium, quod, si placuerit, definitur jus disponendi perfectè de re aliqua, ad lege quis prohibetur; cuius variæ divisiones, & modi disponendi apud Theologos morales videri possunt; apud Scholasticos duæ potissimum quæstiones celebriores de hoc Dominio moventur. Prima est, an tale Dominium duo- bus Dominis in eodem instanti respectu ejusdem rei in soli- um compere possit; ad quam questionem C. Lugo & Men- dia quidem affirmativè; alii tamen communius negative respondent. Altera est, an Dominium in rebus primo usu consumptibilibus ab ipso usu separari possit; ad quam qui- dum antiquiores Theologi negative; Recentiores tamen communiter affirmativè respondent, purantque ab ipsis eti- am Bonificibus definitam esse suam sententiam.

VI. Q. 5. *Quod sit subiectum Iustitiae?* Resp. de sub- jecto proximo loquendo, certum esse, Iustitiam immediatè in voluntate tanquam proprio subjecto recipi; subiectum vero remotum quod attinet, breviter dici posse, omnem & suam naturam creatam rationalem actu existentem esse ea- pacem hujus virtutis, cùm adversus Deum nulli creaturæ proprie jus strictum competere possit, uti communiter do- cent Theologi; alioqui enim Deus creaturæ jus suum exi- genti quodammodo subjectus & obediens esse deberet, quod fine imperfectione admitti non potest.

Z 5

VII. Q. 6.

VII. Q. 6. *Quae virtus sine Injustitia opposita est?* Res. In libri genere Justitia solam Injustitiam, quae est vitium, quo in manum jus per veram injuriam violatur, opponi; in specie vero de subjectivis partibus Injustitiae loquendo, Justitia quae in distributione acceptio Personarum; commutativa omnia lesionem sive in bonis fortunæ, sive corporis, sive animi, sive oppositam esse. Integralibus vero partibus omissione debiti, & illatio mali injusti opponi censetur; de virtute rem quæ potentialibus partibus Justitiae opponuntur, p[ro]p[ter]a. Theologi morales agunt, qui videri queunt.

VIII. Q. 7. *Quae obligatio oriatur ex virtute Injustitiae?* Res. Restitutionis præcipue, quæ prout est actus Justitiae commutativa, est rei alienæ vel in se, vel in auxiliis redditio; prout autem ex delicto oriatur, est reparatio actionis juris alieni; de qua obligatione pluribus Theologis morales agunt, Scholastici vero de ea sequentes potissimum quæstiones formant. 1. An sufficiat culpe venialis restituenda ad obligationem restituendi damnum gravem? ad quam quæstionem Vasquez quidem c. 2. de ref. ad du. 1. Turrianus & alii affirmativè respondent, putantes talem non positivo duntaxat jure, sed etiam naturæ amittentiam Judicis obligari ad restitutionem; alii tamen communius negativam tradunt sententiam, eò quod nemo in majorem diligentiam adhibendam obligetur, quam quæ communiter ab hominibus ejusdem conditionis habuerit consuevit; nec leges in contrarium citatae aliter sint conceptæ. 2. Quæritur, an ex sola intentione nocendi possit alia nociva redditio iusta, & inducens obligationem restituendam ad quam quæstionem multi apud Lugoneum d. 8. n. 14. affirmativè respondent, eò quod intentio verè possit facere, ut damnum sit voluntarium, atque adest etiam inducens obligationem restituendi; licet Lessius c. 9. n. 143. non improbabiliter contrarium doceat. 3. Quæritur, an obligatio restituere teneatur una cum re etiam fructus restituendi, quales? ad quam quæstionem respondent communiter theores possessorem bonæ & malæ fidei teneri ad rem alienam a Domino restituendam, ejusque fructus naturales, seu a industria non provenientes, si extent; aut si res ipsa vel etas consumpti sunt, in quantum ex illis dicitur est factum.

Res ipsa laborare possit expensas non tantum necessarias, sed
etiam superfluentes, quas dominus erga rem suam facturus fuisset,
in specie mercedem proprii laboris & industria, uti recte notantur
et ita quae Natin, Sanch. & alii communiter.

§. IV.

De Fortitudinis Virtute.

I. Q. 1. *Quid de Fortitudine præcipue sciendum sit?*

Res ipsa sequentia præcipue. 1. Quid sit. 2. Quotplex. 3.
Quoniam sunt actus illius præcipui. 4. Quod sit subjectum il-
luminis. 5. Quæ virtus eidem opponantur. 6. Quibus mediis
possunt obtineri, die quibus nunc breviter agendum.

II. Q. 2. *Quid sit Fortitudo?* Resp. esse virtutem mo-
tum, quæ motus animi in periculis, & difficultatibus su-
percedens moderatur; seu, ut alii brevius definiunt, est con-
tra periculorum & laborum suscepio ac perpetatio. Un-
der objectum illius materiale proximum sunt passio timoris
timidacie; remotum vero sunt actiones externæ circa labo-
ra et pericula, præcipue mortis, quæ omnium terribilium
minimissima dicitur, versantes. Objectum vero formale
est honestas specialis, quæ in sustinendo & aggrediendo su-
pedita pericula & labores reperitur; licet enim in exerci-
cio Fortitudinis plerumque alterius virtutis, quam ipsa for-
tudo tuerit, motivum ac finis sit annexus; hi tamen si-
nt tantum extrinseci ac remoti respectu fortitudinis.

III. Q. 3. *Quotplex sit Fortitudo?* Resp. 1. Cum
fortitudo juxta S. Thomam q. 118. a. unic. sit virtus in-
tima speciei, hoc ipso non habere propriæ partes subje-
ctivas seu species subjectas; quia, licet versetur circa objecta
specie diversa, hæc tamen, cum eidem rationi formalis sub-
stantia specificam differentiam in Fortitudinem non refun-
ditur. Resp. 2. Pro paribus integralibus simul & potentia-
bus sequentes octo Virtutes (de quibus in Theologæ A-
ccidenti Instructione actum est) videlicet Fiduciam, Ma-
gnanimitatem, Securitatem, Magnificentiam, Patientiam,
Longanimitatem, Perseverantiam, & Constantiam asso-
ciantur; quæ quidem dicuntur partes integrales Fortitudinis,
quatenus hic & nunc idem habent objectum materiale prin-
cipale,